Стешко Федір Миколайович. *Енциклопедія Сучасної України* (2026)
ISBN: 966-02-2074-X
DOI: 10.5281/zenodo.19919355

СТЕШКÓ Федір Миколайович (04(16). 09. 1877, с. Кам’янка Городнянського пов. Чернігівської губ., нині Чернігівського р-ну Чернігівської обл. — 31. 12. 1944, Прага) — музикознавець, джерелознавець, педагог, культурно-громадський діяч. Один із керівників української громади у м. Владивосток (Приморський край, РФ; див. Зелений Клин). Навчався у Київській духовній семінарії (1892—98), вивчав давньоруську нотописну та церковну музику, співав у хорі Михайлівського монастиря, водночас — у Музичній школі С. Блуменфельда в Києві (викладач Г. Любомирський), де познайомився з О. Кошицем, М. Лисенком. У той час розпочав практичну диригентську діяльність, працював здебільшого регентом різних церковних хорів Києва. 1898 закінчив семінарський курс «із визначними успіхами», був призначений учителем церковно-парафіяльної школи в с. Тараща (нині місто Білоцерківського р-ну Київської обл.), де водночас керував місцевим соборним хором та записував народні пісні. Закінчив Київське військове училище (1901) зі званням старшини й отримав призначення на Далекий Схід, організував за місцем служби полковий хор, до репертуару якого ввів українські народні пісні. Навчався в Олександрівській військово-юридичній академії у Санкт-Петербурзі (1911), одночасно відвідував Санкт-Петербурзьку консерваторію як вільний слухач, брав уроки з історії музики у професора Л. Саккетті, гармонії — в А. Лядова, а також опановував гру на фортепіано. 1912 у званні лейтенанта склав державні іспити при юридичному факультеті Новоросійського університету (Одеса), захистив дисертацію «Авторське право на музичні твори» (1911), відзначений дипломом 1–го ступеня. У чині капітана 36-го Сибірського стрілецького полку повернувся до Владивостока: 1914 призначений помічником військового прокурора Гарнізону; 1917 був одним з організаторів Української громади, призначений головою військової і музичної секцій та диригентом хору, після її реорганізації в товариство «Просвіта» разом з М. Новицький очолив хор. 1920 з частинами чехо-словацького корпусу виїхав до Західної Європи. Того ж року на короткий час повернувся в Україну, перебував у Кам’янці-Подільському (нині Хмельницька обл.), де приєднався до своєї родини, викладав у Гімназії імені С. Руданського, брав участь у заснуванні Народної консерваторії, був там лектором, викладав теорію музики, також працював диригентом одного з хорів міста. Наприкінці 1920 виїхав до Ченстохова, згодом — до Тарнува (обидва — нині Польща) як співробітник Генерального штабу Української армії, де керував культурно-освітнім відділом і водночас викладав спів у місцевій українській гімназії. Тоді ж як рецензент співпрацював із часописом «Нова Україна». 1922 виїхав до Праги, навчався на філософському факультеті у Карловому університеті (1923—26), вивчав музикологію в З. Неєдли і Й.-Б. Ферстера, естетику — в О. Хіна. 1923 почав викладацьку роботу в Українському високому педагогічному інституті імені М. Драгоманова з предметів «теорія та історія музики», «музична етнографія», був співорганізатором музично-педагогічного відділу, де очолив кафедру історії музики, 1936 захистив докторську дисертацію. 1937 розпочав співпрацю з ж. «Українська музика» у Львові (1938 увійшов до його редколегії). Член «Драгоманівської комісії» при Українському інституті громадознавства у Празі. Був редактором 5-и випусків пісень німецьких композиторів 19 ст. для голосу в українських перекладах. Автор статей до «Української загальної енцикльопедії» (Л., 1930—33), «Pazdírkuv hudební slovník naučný» (Брно, 1929—38). Основний напрям наукових досліджень — музичне джерелознавство. Здійснив нотну транскрипцію старовинних церковних книг, створив картотеку української музичної літератури (зокрема систематизував відомості про твори Д. Бортнянського), зібрав значну музичну бібліотеку. Розробляв методологію і теоретичну проблематику музичного джерелознавства на основі генетичного методу М. Грушевського з урахуванням необхідності специфічного коригування у класифікації. До джерел зараховував нотні богослужбові книги (див. Книги богослужбові), давні теоретичні праці, документальні матеріали, відомості про нотографічні особливості, переписувачів, місця зберігання та порівняльні характеристики списків.

Основні праці

Зденек Фібіх // Нова Україна. 1925. Кн. 4–6; Павло Сениця: життя й творчість // Там само. Кн. 10; Перші українські нотодруки // Книголюб. 1929. Кн. 3—4; Джерела до історії початкової доби церковного співу на Україні // Наук. зб. Укр. високого пед. ін-ту ім. М. Драгоманова в Празі. 1929. Т. 2; Ян Прач — один із перших збирачів та гармонізаторів українських народних мелодій // Там само. 1932. Т. 2; М. Лисенко — співробітник болгарського музичного часопису // Тризуб. 1932. Число 46; Церковна музика на Підкарпатський Русі // Наук. зб. т-ва «Просвіта» в Ужгороді. 1936. Річник 12; З історії української музики XVIII ст. // Укр. музика. Л., 1937. Число 2–4; Бортнянський та Чайковський // Там само. 1938. Число 7, 8; Prve ukrajinske crkvene kompozicije // Izdanje i naklada časopisa Ćirilometodski vjestnik. Ćirilometodska biblioteka. Zagreb, 1939. Svezak 4; Березовський і Моцарт. З історії української музики XVIII ст. // Наук. зб. Укр. вільного ун-ту в Празі. 1942. Т. 3.

Державний архів

Особова справа в. о. доцента Стешка Ф. // ЦДА ВОВУ. Ф. 3372, оп. 1, спр. 283; Український Вільний Університет в Празі. Канцелярія; Curriculumvitae // Там само. Спр. 288; Звідомлення про похорони Ф. Стешка // Там само. Ф. 3859, оп. 2, спр. 58.

Рекомендована література

1. Мирний І. Український високий педагогічний інститут імені М. Драгоманова 1923—1933. Прага, 1934
2. Наріжний С. Українська еміграція. Ч. 1. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. Прага, 1942
3. Беднаржова Т. Федір Стешко український вчений-педагог, музиколог-теоретик. Т.; Прага, 2000
4. Костюк Н. Федір Стешко //Укр. муз. архів: Док. і мат. з історії укр. муз. культури. К., 2003. Вип. 3
5. Мартиненко О. Нарис історії музики Федора Стешка: спроба аналізу концепції // Наук. зап. Терноп. пед. ун-ту. Сер. Мистецтвознавство. 2006. № 2
6. Гнатишин О. Два підходи в дослідженні історії української церковної музики як етап у розвитку національної медієвістики // Культура України: Зб. наук. пр. Х., 2012. Вип. 38.

Н. О. Костюк

Бібліографічний опис:
Стешко Федір Миколайович / Н. О. Костюк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2026. — Режим доступу: https://esu.com.ua/article-892936

2001–2026 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).